

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м.КОНОТОП
(місто знаходження НКП)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Депозитна політика банку і її вплив на формування ресурсної бази комерційного банку (на прикладі АТ «УкрСиббанк»)

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність «Фінанси, банківська права та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

О.В. Циганенко
(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

С.О. Сальніков
(ініціали, прізвище)

Група:

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота. 35 с., 6 рис., 7 табл., 20 джерел.

Мета роботи – вдосконалення депозитної політики комерційного банку та формування оптимальної ресурсної бази банку.

Об'єкт дослідження – депозитна політика комерційного банку.

Методи дослідження: метод обстеження (збору даних), метод обробки і аналізу інформації, емпіричний метод, логіко-структурний, статистичні та графічні методи обробки та надання інформації, а також порівняльний, економічний аналіз.

В Україні комерційні банки активно розвиваються і надають своїм клієнтам різні послуги. Одним з видів таких послуг є проведення депозитних операцій. Залучення коштів та їх подальше розміщення є основними формами діяльності комерційного банку. В сучасних умовах проблема формування ресурсів набуває першочергового значення, так як саме вони складають значну частину ресурсів комерційних банків, які потім вони розміщують, задовольняючи потреби підприємств, організацій, населення, які потребують грошових ресурсів.

У першому розділі розглянуто сутність депозитної політики комерційного банку та визначено вплив депозитної політики на формування ресурсної бази банку.

У другому розділі наведено характеристику діяльності АТ «УкрСиббанк» та проаналізувано депозитну політику банку.

У третьому розділі запропоновано заходи щодо вдосконалення депозитної політики банку та шляхи покращення ресурсної бази банку.

БАНК, ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА, КЛІЄНТИ БАНКУ, НАКОПИЧЕННЯ, АНАЛІЗ, РЕСУРСНА БАЗА.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ	7
1.1 Депозитна політика комерційного банку і її сутність	7
1.2 Вплив депозитної політики на формування ресурсної бази банку	10
2 АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРСИББАНК»	17
2.1 Характеристика діяльності АТ «УкрСиббанк»	17
2.2 Аналіз депозитної політики банку	19
3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ	26
3.1 Рекомендації по вдосконаленню депозитної політики комерційного банку	26
3.2 Шляхи покращення ресурсної бази банку	28
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	32
ДОДАТОК А	34

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. На даний час кожен банк потребує розробки і постійного вдосконалення своєї бізнес - політики і практичної стратегії управління.

Залучення грошових коштів та їх подальше розміщення є основними формами діяльності комерційного банку. Залучені ресурси є основою, на якій банки розвиваються і досягають успіху. Депозитні операції є особливою статтею у балансі банку. Можливість залучення значного обсягу коштів показує професіоналізм керівництва і високу довіру до банку з клієнтської сторони. Більшість ресурсів банку (80% - 90%) це залучені кошти, а основна частина залучених коштів - депозити.

Виходячи з депозитних операцій комерційних банків, велика частина ресурсів використовується господарюючими суб'єктами і населенням для отримання короткострокових і довгострокових кредитів. Формування депозитної бази відбувається з використанням різних методів, інструментів і способів залучення ресурсів для надання допомоги потенційним банкам в проведенні активних операцій, а також для гнучкого реагування на фінансові потреби клієнтів.

Особливу роль відіграють довгострокові депозити. оскільки підприємства вкладають велику частину коштів в короткострокові депозити банку, довгострокові депозити є цінним джерелом інвестицій, дозволяючи банку надавати довгострокові кредити без шкоди для його ліквідності.

У зв'язку з цим розвиток комерційного банку неможливо забезпечити без ефективної депозитної політики. Від якості ресурсної бази банку, що є результатом депозитної політики, залежить і кінцевий результат діяльності самого банку - прибуток або збиток.

Мета роботи – розробка рекомендацій щодо вдосконалення депозитної політики комерційного банку і формування оптимальної ресурсної бази банку.

Завдання дослідження, які поставлені та вирішені для досягнення мети роботи:

- розглянуто сутність депозитної політики комерційного банку;
- визначено вплив депозитної політики на формування ресурсної бази банку.
- наведено характеристику діяльності АТ «УкрСиббанк»;
- проаналізовано депозитну політику банку;
- запропоновано заходи щодо вдосконалення депозитної політики банку та шляхи покращення ресурсної бази банку.

Об'єкт дослідження – депозитна політика комерційного банку.

Предмет дослідження – роль депозитної політики в формуванні ресурсної бази банку.

Методи дослідження: метод обстеження (збору даних), метод обробки і аналізу інформації, емпіричний метод, логіко-структурний, статистичні та графічні методи обробки та надання інформації, а також порівняльний, економічний аналіз.

Структура роботи. Основна частина дипломної роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто сутність депозитної політики комерційного банку та визначено вплив депозитної політики на формування ресурсної бази банку.

У другому розділі наведено характеристику діяльності АТ «УкрСиббанк» та проаналізовано депозитну політику банку.

У третьому розділі запропоновано заходи щодо вдосконалення депозитної політики банку та шляхи покращення ресурсної бази банку.

Фактологічну основу роботи становлять монографічні матеріали, публікації спеціалізованих економічних видань, а також статистичні та звітні дані Національного банку України та АТ «УкрСиббанк».

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1 Депозитна політика комерційного банку і її сутність

Депозити це один з основних джерел формування фінансових ресурсів комерційного банку. Тому вивчення депозитної політики банку є важливим.

У фондуванні українських банків важливу роль відіграє депозитна політика, що передбачає перевагу в структурі ресурсної бази кредитних організацій депозитних джерел.

Дослідники приходять до висновку, що депозитна політика формує не тільки більшу частину ресурсів банку, але і його кредитний потенціал, і ефективність фінансової діяльності. Тому будь-які інновації в цій області можливі тільки при стійкій стабільності фінансової сфери, в будь-яких інших економічних умовах комерційні банки будуть прагнути до утримання ліквідності шляхом вдосконалення підходів до найбільш розроблених і привабливих клієнтським сегментам.

Специфіка комерційних банків проявляється в структурі їх ресурсної бази, де переважають залучені, а не власні кошти, досягаючи часом 80%. У зв'язку з цим, саме від ефективності формування залучених коштів залежить і фінансовий результат діяльності банку.

Залучені ресурси комерційного банку традиційно підрозділяються на дві основні форми [16]:

- депозитні (включають: депозити / вклади юридичних і фізичних осіб відповідно; залучені кошти за рахунок випуску банківських сертифікатів, векселів);

- недепозитних (залучені кошти за рахунок розміщення власних боргових цінних паперів, кредитування на міжбанківському).

Баланс між зазначеними складовими в структурі ресурсної бази буде залежати від специфіки та спеціалізації діяльності самого банку. Але так як

комерційні банки більш схильні до традиційної банківської, а не інвестиційної діяльності, то питома вага депозитної форми залучення ресурсів, як правило, переважає. Це визначає особливу роль депозитних операцій в діяльності банку, а значить і політику, пов'язану з їх реалізацією як особливо важливу для фондування розглянутих фінансових інститутів.

Таким чином, головна мета депозитної політики комерційного банку - це залучення оптимального обсягу грошових ресурсів, необхідного для здійснення діяльності банку. Принципи, на яких базується депозитна політика комерційного банку, можна умовно розділити на загальні та специфічні [10]. Загальні принципи є єдиними як для політики, що проводиться державою, зокрема, здійснення грошово-кредитної політики, так і для політики, здійснюваної будь-яким іншим банком. Специфічні ознаки, як правило, відображають внутрішньобанківські принципи, до яких можна віднести безпеку, надійність.

Класифікація принципів представлена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Класифікація внутрішньобанківських принципів

Загальні принципи	Принципи	Характеристика
	Принцип наукової обґрунтованості	Повинен базуватися на новітніх досягненнях науки, з урахуванням дії економічних законів в межах конкретного банку з використанням науково обґрунтованих методик.
	Принцип цілісності системи	Депозитна політика виступає як підсистема фінансової політики банку.
	Принцип комплексного підходу	Розробка теоретичних засад, пріоритетних напрямків депозитної політики банку.
	Принцип оптимальності і ефективності	Розробка ефективних тактичних напрямів і методів для конкретного етапу розвитку банку.
	Принцип єдності елементів	Всі елементи депозитної політики розглядаються в тісному взаємозв'язку

Продовження таблиці 1.1

Специфічні принципи	Принцип забезпечення оптимального рівня витрат	Характеризує цінову політику банку. Зокрема, вміння керівництва банку швидко і правильно реагувати на мінливі ринкові умови з метою регулювання прибутковості і зниження очікуваних витрат.
	Принцип безпеки	Відбиває систему захисту операцій банку інтересів клієнтів (Збереження банківської таємниці), а також означає підтримку оперативної ліквідності банку.
	Принцип забезпечення надійності	Якість і кількість залучених ресурсів банку відображає його стабільність і надійність.

Розглядаючи сутність депозитної політики комерційних банків, необхідно звернути увагу на питання, як: суб'єкти та об'єкти депозитної політики, цілі, завдання і принципи її формування.

До складу суб'єктів депозитної політики комерційного банку включені:

- корпоративні і роздрібні клієнти;
- мегарегулятора в особі НБУ і відповідні державні інститути, що впливають на формування ресурсної бази банку.

До останніх суб'єктів відносяться не тільки органи державної влади, впливають на умови формування депозитних коштів, а й виступають потенційними клієнтами банку, розміщуючи бюджетні кошти на депозити комерційних банків, як правило, на аукціонній основі.

До об'єктів депозитної політики віднесено:

- залучені кошти банку;
- додаткові послуги банку (комплексне обслуговування).

Головною метою депозитної політики будь-якого банку є залучення оптимального обсягу грошових ресурсів, необхідного і достатнього для роботи на фінансових ринках і посилення кредитного потенціалу, за умови забезпечення мінімального рівня витрат[14].

Серед базових завдань депозитної політики комерційного банку виділяються наступні:

1. Формування достатнього обсягу ресурсів для активних операцій банку.
2. Забезпечення ліквідності
3. Співвідношення ціни, обсягу і структури залучених ресурсів (достатня кількість за оптимальною ціною).

В цілому, кожен комерційний банк, як суб'єкт депозитного ринку намагається реалізувати свої інтереси шляхом реалізації індивідуальної депозитної політики за умови врахування впливу грошово-кредитного регулювання з боку НБУ та базуючись на конкретних умовах функціонування депозитного ринку.

У зв'язку з чим, депозитна політика конкретної кредитної організації будується залежно від [13]:

- суб'єктів (щодо роздрібних і корпоративних клієнтів);
- форм депозитів (за строковими депозитами, депозитами до запитання, ощадних вкладах і ін.);
- термінів залучення (короткострокова, середньострокова і довгострокова депозитна політика);
- мети залучення (для інвестування, кредитування і підтримки поточної ліквідності);
- методів залучення ресурсів (цінового і нецінового методу);
- агресивності в питаннях залучення ресурсів і пов'язаних з цим питанням цінової політики та ступеня ризику проведених операцій.

1.2 Вплив депозитної політики на формування ресурсної бази банку

Кожен банк формує і реалізує свою депозитну політику індивідуально, держава в особі відповідних органів може лише побічно впливати на фінансовий інститут. Проте, можна виділити ряд зовнішніх (екзогенних) і внутрішніх

(ендогенних) факторів, що впливають на формування і реалізацію депозитної політики банку.

Екзогенні фактори є незалежними для кредитної організації, що не піддаються впливу з боку комерційного банку і визначають для нього зовнішні ризики діяльності в частині залучення коштів [16].

У той же час комерційний банк, враховуючи зазначені зовнішні фактори, може виробити оптимальну депозитну політику з урахуванням вхідних умов діяльності. Важливим елементом при обліку зазначених факторів є інформаційна забезпеченість, якість прогнозування і андерайтингу, рівень прийнятих ризиків.

Ендогенні фактори повністю знаходяться під контролем комерційного банку та рівень їх впливу буде залежати від прийнятих стратегічних рішень і тактики їх реалізації.

Кожен етап формування політики з депозитів тісно пов'язаний з іншими. Вони є обов'язковим для формування оптимальної депозитної політики і ефективної організації депозитного процесу.

Перший етап: постановка цілей і визначення завдань проведеної депозитної політики. При розробці депозитної політики головним є правильне формування мети і вибір відповідних інструментів для її реалізації з урахуванням сучасного етапу розвитку фінансового ринку і переваг споживачів.

Спочатку комерційний банк розробляє депозитну політику для проникнення на ринок депозитних операцій, потім, в процесі діяльності політику розвитку і диверсифікації.

О.І. Лаврушин визначає кілька типів стратегії банку в області депозитної політики відповідно до займаної частки на ринку, а саме стратегія лідера, конкурента, фахівця і наздоганяючого.

Стратегія «гонки за лідером» дозволяє проводити депозитну політику, спираючись на успішний імідж і ефективний досвід лідерів.

Недолік стратегії - ресурсовитратність, так як істотний приплив ліквідності в ці банки дозволяє їм знижувати витрати по залученню ресурсів тим самим забезпечуючи клієнтоорієнтовані процентні ставки за активними операціями.

Стратегія конкурента - це стратегія банку, що займає наступну за величиною частку на ринку депозитних операцій, проведення якої заснована на встановленні більш вигідних умов за вкладами / депозитами, надання клієнтам додаткових переваг (бонуси, індивідуальні умови, підвищені відсотки та ін.).

Стратегія фахівця - припускає стратегію проведення депозитної політики не по усіх напрямках, а в окремо виділеному секторі (Конкретна група клієнтів, окремий вид депозитних операцій та / або спосіб залучення (наприклад, дистанційна форма проведення операцій)).

Стратегія наздоганяючого - припускає, що банк не розробляє нові продукти / послуги в області депозитних операцій, а впроваджує гарантовані, які вже зарекомендували себе на ринку і окупність за якими буде гарантована.

В рамках обраної стратегії банк виробляє орієнтацію на відповідну категорію клієнтів або базується на універсальному підході. При цьому виділяються ключові категорії вкладників в рамках яких проводиться ціноутворення.

Наприклад, в роздріб найбільше користуються споживчими сегментами пенсіонери, студенти.

Другий етап: виділення в рамках депозитної політики відповідних підрозділів і розподіл повноважень між співробітниками банку кожен фінансовий інститут визначає систему взаємодії служб і підрозділів банку в частині формування та реалізації депозитної політики. розробкою і реалізацією депозитної політики банку в тісному взаємозв'язку один з одним займається цілий ряд структурних підрозділів банку, а також органи управління банку, виходячи з фінансової стратегії кредитної організації, її спеціалізації та цілей розміщення ресурсів.

Третій етап: розробка необхідних заходів для залучення ресурсів передбачає формування інструментів залучення депозитних ресурсів (Депозитні операції і умови по ним), внутрішніх регламентів щодо реалізації депозитних операцій.

Основний інструмент в цій частині є процентні ставки за депозитними операціями. Він може виступати в таких формах згідно з критеріями:

- від ступеня стабільності: фіксовані / плаваючі;
- облік інфляції і відрахування в резерви: реальні / номінальні;
- від ступеня захисту ресурсів та відсотків від знецінення: позитивні / негативні.

Моделі ціноутворення також відносяться до інструментів депозитної політики.

Серед основних виділяють [6]:

1. Формування ціни по депозитах для проникнення на ринок, що означає пропозиція високих депозитних ставок (вище ринкового рівня) або низьких тарифів комісійних зборів з метою залучення великої кількості клієнтів.

2. Встановлення відсотків по депозитах в залежності від мінімального залишку на депозитному рахунку або «умовне» ціноутворення, тобто залежне від умови по дотримання мінімального рівня депозиту.

3. Ціноутворення, орієнтоване на залучення VIP-клієнтів, тобто клієнтів з більш високими доходами.

4. Ціноутворення, залежне від кількості і якості послуг (багатофакторний спосіб ціноутворення), тобто клієнти, які користуються кількома послугами, отримують нижчі тарифи з обслуговування і більш високі процентні ставки по депозитах, що забезпечує закріплення за банком кращих клієнтів.

Четвертий етап: організація контролю і управління в процесі здійснення депозитних операцій. На даному етапі визначається логістика здійснення контролю та управління в частині реалізації депозитної політики, визначається алгоритм взаємодії служб і підрозділів банку, зони відповідальності та показники оцінки ефективності.

Ресурси комерційних банків складаються з власних і залучених коштів. Під власними ресурсами банку слід розуміти різні фонди, які створюються банком для забезпечення фінансової стійкості, господарської та комерційної діяльності, а також отриманий прибуток в результаті проведеної діяльності.

Класифікація ресурсів банку за джерелами виникнення зображена на рис.1.1.

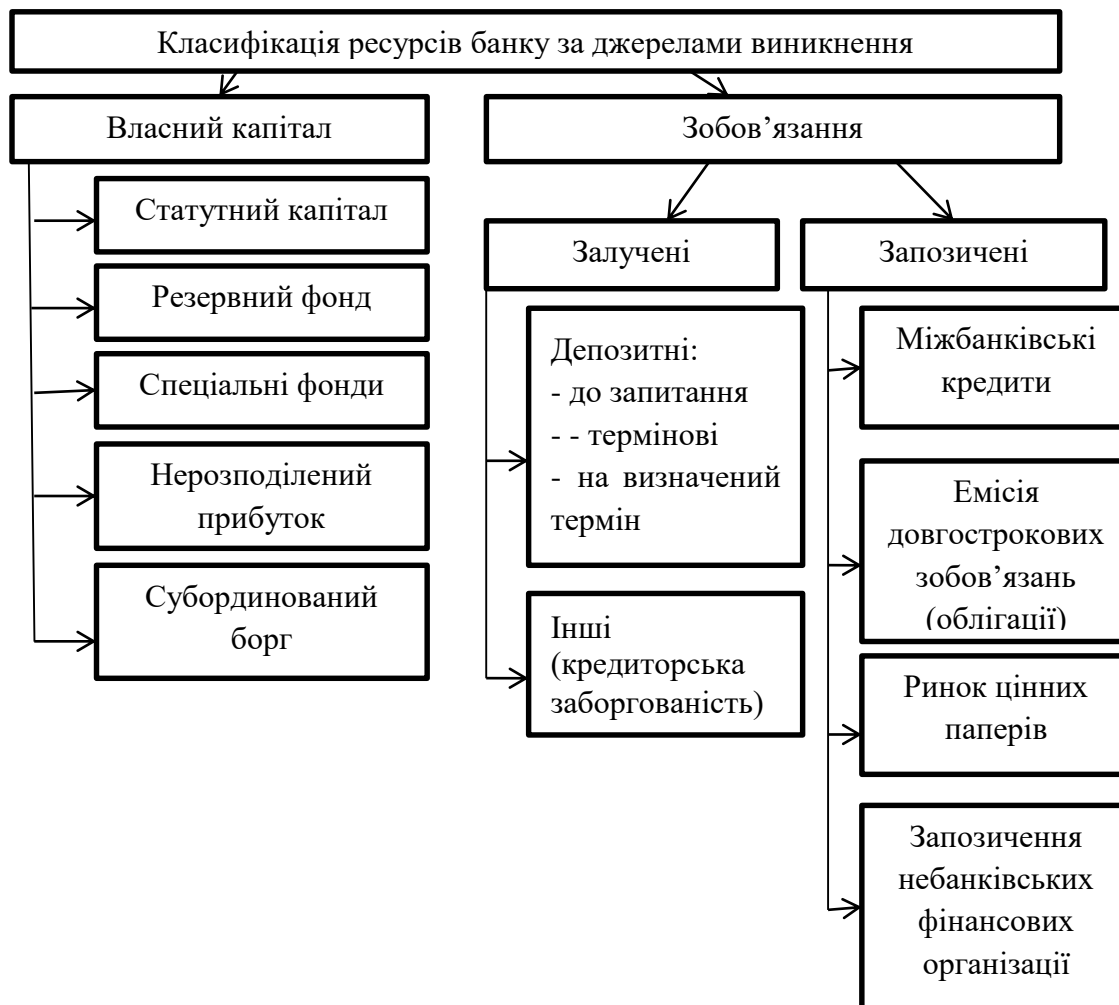

Рис.1.1 – Класифікація ресурсів банку за джерелами виникнення [11]

Найважливішим джерелом банківських пасивів є готівкові гроші на руках у населення. Заощадження населення утворюють окрему групу ресурсів банків. Загальна основа осідання грошей у населення як накопичень полягає в тому що, розпоряджаючись своїми надходженнями, громадяни можуть відстрочити витрачання грошей на деякий час, відповідно до потреб.

Належна населенню маса грошей, поки вона не перетворилася з грошової форми в засоби особистого споживання, залишається тимчасово в розпорядженні банку. Повернення цих коштів відбувається в міру того, як громадяни використовують свої фінансові ресурси на покупку товарів і оплату

послуг. Паралельно з використанням грошових накопичень одними громадянами утворюються нові накопичення іншими.

Тому загальна сума грошових засобів населення, якою можуть розпоряджатися банки як кредитним ресурсом, не тільки зменшується, а як правило, систематично зростає. Позитивні моменти залучення коштів населення розглянуті на рис. 1.2.

Рис. 1.2 – Основні причини залучення банками коштів населення у вклади

В таких умовах для банків є важливими операції із залучення коштів, а також і їх розміщення. Від операцій із залучення грошових коштів залежить розмір банківських ресурсів і, отже, масштаби діяльності банків.

Вигідне розміщення фінансових ресурсів сприяє підвищенню прибутковості і ліквідності банків, а також забезпечує їм економічну самостійність і стабільність.

Мобілізація коштів, які забезпечують кредитну та інвестиційну діяльність банків, пов'язана з рішенням подвійного завдання: знайти джерела ресурсів з мінімальною вартістю і забезпечити керовану стійкість балансу.

Таким чином, фундаментом функціонування банку як фінансового посередника є його ресурсний потенціал, що об'єктивно сприймається фінансовою системою і економікою в цілому. Іншими словами, необхідним активним елементом банківської діяльності є ресурсна база банку і фактори, її визначальні. Для здійснення своєї діяльності комерційні банки повинні мати в своєму розпорядженні певні ресурси, які відіграють визначальну роль в процесі їх створення і функціонування.

2 АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРСИББАНК»

2.1 Характеристика діяльності АТ «УкрСиббанк»

Історія «УкрСиббанку» починається з 1990 р. Перші роки на фінансовому ринку банк працював як Харківський регіональний банк, який обслуговував великих корпоративних клієнтів.

У 1996 р. банк відкриває філії в інших областях України, а з 2000 р. розбудовує ефективну мережу. Активно працюючи з фізичними та юридичними особами, «УкрСиббанк» постійно збільшує перелік банківських послуг і продуктів. З 2000 р. банк стабільно утримує позиції лідера на ринку інвестицій. У 2003 р. «УкрСиббанк» стає національним лідером, увійшовши до десятки кращих банків України.

У серпні 2011 р. завершилася процедура придбання 15% акцій «УкрСиббанк» Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), після чого частка BNP Paribas становила 84,99%.

В лютому 2016 року розмір частки ЄБРР збільшився до 40%, таким чином, частка BNP Paribas склала 59,99%.

В лютому 2018 року BNP Paribas викупив у міноритаріїв акції «УкрСиббанк», збільшивши частку до 60%.

Перелік таких валютних операцій, які здійснює АТ «УкрСиббанк» [14]:

- операції з готівковою іноземною валютою (купівля, продаж, обмін), що здійснюються в пунктах обміну іноземної валюти, які працюють на підставі укладених банками агентських договорів з юридичними особами-резидентами;

- ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті.

- операції з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін, прийняття на інкасо), що здійснюються в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків;

- відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;

- залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;

- торгівля іноземною валютою на валютному ринку України [за винятком операцій з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін),

- ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів – нерезидентів у грошовій одиниці України;

- торгівля іноземною валютою на міжнародних ринках;

- торгівля банківськими металами на валютному ринку України;

- ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України.

- валютні операції на міжнародних ринках.

- залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;

що здійснюється в касах і пунктах обміну іноземної валюти банків і агентів];

- залучення та розміщення банківських металів на валютному ринку України;

- валютні операції на валютному ринку України,

- неторговельні операції з валютними цінностями.

- відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;

Останні події, що відбуваються в Україні тягнуть за собою стрімке падіння курсу національної валюти, тим самим вимагаючи удосконалити банківську діяльність з урахуванням вимог ринку в частині депозитної політики.

Від банків при цьому потрібно перегляд підходу до роботи в сфері залучення засобів і проведення більш продуманої депозитної політики, а також усвідомлення негативних наслідків кризи.

Завдання по залученню коштів населення у вклади з давніх часів стояла перед комерційними банками. Каменем спотикання тут є те, що зниження купівельної спроможності національної валюти змушує населення інвестувати

кошти в іноземну валюту та інші ліквідні активи, а також зберігати гроші вдома, не довіряючи при цьому банкам.

2.2 Аналіз депозитної політики банку

На сьогоднішній день АТ «УкрСиббанк» пропонує свої депозитні послуги для фізичних і юридичних осіб. Їх перелік та особливості наведено в таблиці 2.1 та.2.2.

Таблиця 2.1 – Перелік депозитних послуг для фізичних осіб [14]

Назва депозиту	Відсоток	Строк	Особливості депозиту
Гарантований капітал	До 5,5%	від 9 до 24 міс.	-найвища відсоткова ставка з-поміж усіх депозитів UKRSIBBANK -відсотки та сума вкладу виплачуються наприкінці терміну дії депозиту -без поповнення та часткового зняття -плюс 0,2% річних до відсоткової ставки, якщо сума депозиту на 12, 18, 24 місяці перевищує 150 000 грн -підвищена відсоткова ставка за депозитом для учасників у програмах заохочення вкладників
Надійний статок	до 5 %	від 9 до 24 міс.	- проценти за депозитом виплачуються щомісяця - поповнення і часткове зняття не передбачено - плюс 0,2% річних до відсоткової ставки, якщо сума депозиту на 12, 18, 24 місяці перевищує 150 000 грн - підвищена відсоткова ставка за депозитом для учасників у програмах заохочення вкладників
Щасливий вік	До 5,5%	від 9 до 24 міс.	- підвищена відсоткова ставка для держателів чинної пенсійної картки або власників пенсійного рахунку в UKRSIBBANK - можливість поповнення - щомісячна виплата процентів - безкоштовна видача картки із реквізитами ваших рахунків в UKRSIBBANK для зручного керування ними.

Продовження таблиці 2.1

Персональний план збагачення	до 5 %	від 9 до 24 міс.	<ul style="list-style-type: none"> - процентна ставка вища, ніж у інших депозитів із можливістю поповнення - можливість накопичувати кошти на депозиті - виплата процентів наприкінці строку - можливість автоматичного поповнення депозиту за допомогою послуг «Довгострокове доручення» і «Постійне доручення», не відвідуючи відділення банку - підвищена відсоткова ставка за депозитом для учасників у програмах заохочення вкладників - можливо оформити не більше 4-х вкладів
------------------------------	--------	------------------	--

Таблиця 2.2 – Перелік депозитних послуг для юридичних осіб [14]

Назва депозиту	Відсоток	Строк	Особливості депозиту
Активні гроші	2 %	Безстроковий вклад	<ul style="list-style-type: none"> - Не обмежуємо термін розміщення та суми поповнення/ зняття. - Забезпечуємо вільний доступ до коштів з 4-го дня розміщення вкладу. - Нараховуємо відсотки на відсотки (капіталізація відсотків). - Розміщуємо вклади як у гривні, так і в іноземній валюті. - Надаємо можливість управляти вкладом в інтернет-банкінгу StarAccess.
Строковий вклад із виплатою відсотків наприкінці терміну	до 6 %	від 31 до 730 днів	<ul style="list-style-type: none"> - Отримуйте додатковий дохід від наявних вільних коштів та незмінну відсоткову ставку протягом усього строку депозитного договору. - Обирайте найбільш оптимальну схему розміщення вкладу та отримання доходу. - Розміщуйте депозит не тільки у гривні, але і в іноземній валюті.
Строковий вклад зі щомісячною виплатою відсотків	до 5 %	від 31 до 730 днів	<ul style="list-style-type: none"> - Отримуйте додатковий дохід від наявних вільних коштів та незмінну відсоткову ставку протягом усього строку депозитного договору. - Обирайте найбільш оптимальну схему розміщення вкладу та отримання доходу. - Розміщуйте депозит не тільки у гривні, але і в іноземній валюті.
Депозитна лінія із виплатою відсотків наприкінці терміну	до 6 %	різні терміни у рамках одного депозитного рахунку	<ul style="list-style-type: none"> - Розміщуйте кошти на будь-який термін від 1-го дня до 2-х років. - Отримуйте додатковий дохід від наявних вільних коштів, обираючи для кожного траншу термін та найвигіднішу відсоткову ставку, що не змінюється протягом всього строку. - Розміщуйте нові транші у будь-який зручний час за допомогою інтернет-банкінгу StarAccess. - Повідомляйте податкові органи лише при відкритті депозитної лінії.

Продовження таблиці 2.2

Депозитна лінія зі щомісячною виплатою відсотків	до 5 %	різні терміни у рамках одного депозитного рахунку	<ul style="list-style-type: none"> - Розміщуйте кошти на будь-який термін від 1-го дня до 2-х років. - Отримуйте додатковий дохід від наявних вільних коштів, обираючи для кожного траншу термін та найвигіднішу відсоткову ставку, що не змінюється протягом всього строку. - Розміщуйте нові транші у будь-який зручний час за допомогою інтернет-банкінгу StarAccess. - Повідомляйте податкові органи лише при відкритті депозитної лінії.
--	--------	---	---

Обсяг вкладів фізичних і юридичних осіб за 2015-2019 роки наведено на рис.2.1.

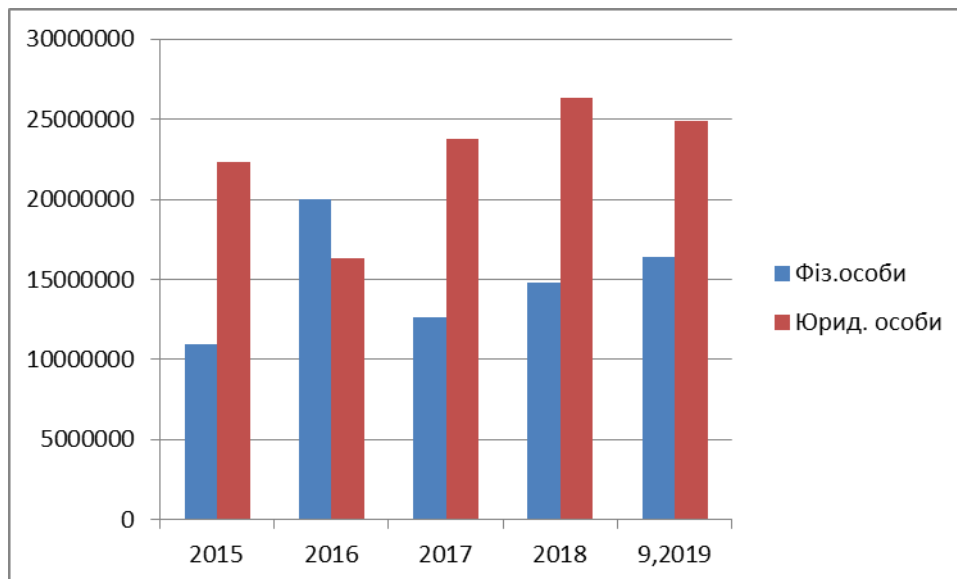

Рис.2.1 – Обсяг вкладів фізичних і юридичних осіб за 2015-2019 роки

Як видно з рисунка більшу кількість вкладів робили саме юридичні особи. У 2015 році депозитні вклади юридичних осіб становили 67,12%, у 2016 році відбулося зменшення вкладів юридичних осіб, що становило 44,98%, а от вклади фізичних осіб навпаки зросли і становили 55,03%. У 2017, 2018 і в 2019 роках сума вкладів як фізичних, так і юридичних осіб мали тенденцію до збільшення. Станом на 09.2019 р. депозитні вклади становили 39,76% коштів фізичних осіб і 60,24% – кошти юридичних осіб.

Розглянемо вклади за терміном розміщення.

Таблиця 2.3 – Кошти фізичних і юридичних осіб на депозитних рахунках

<i>Поточні рахунки/рахунки до запитання</i>	2015		2016		2017		2018		09.2019	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
-фізичні особи	7 270694	21,86	17 728 670	48,78	11 212 000	30,85	13 354 103	32,49	15 106 133	36,54
-юридичні особи	13 483 326	40,54	8 541 497	23,50	22 483 505	61,87	22 273 274	54,19	20 626 445	49,89
Строкові кошти										
-фізичні особи	3 664 665	11,02	2 264 170	6,23	1 442 705	3,97	1 438 353	3,50	1 330 684	3,22
-юридичні особи	8 841 297	26,58	7 806 798	21,48	1 257 997	3,46	4 033 261	9,81	4 279 031	10,35
Всього коштів клієнтів	33 259 982	100	36 341 133	100	36 396 207	100	41 098 991	100	41 342 293	100

Аналізуючи таблицю 2.3, обсяг вкладів фізичних і юридичних осіб за 2015-2019 роки можна стверджувати, що юридичні і фізичні особи схильються до вкладів до запитання. Якщо в 2015 році таких вкладів юридичних осіб було на суму 13 483326 тис.грн, що становило 40,54% , то на кінець 2018 року ця сума склала 22 273 274 тис.грн і становила 54,19%. Фізичні особи у 2015 році вклали 7 270694 тис. грн., що становило 21,86% , у 2016 році ця сума значно зроста і становила 17 728 670 тис. грн.. Починаючи з 2017 року і до теперішнього часу суми вкладів фізичних осіб мали тенденцію до зменшення і в 2019 році становили 15 106 133 тис.грн.

Що стосується строкових коштів, то можна сказати, що їх частка значно менша у загальній структурі вкладів і вона має тенденцію до зменшення починаючи з 2015 року.

Говорячи про специфіку сучасного державного регулювання процентних ставок закладами фізичних і юридичних осіб, варто відзначити, що на даний момент Національний банк України здійснює якісний і безперервний моніторинг рівня процентних ставок закладами фізичних осіб, що залучаються комерційними банками.

Таке регулювання було обумовлено, перш за все, необхідністю, а також тим, що в кризовий період банки, не увійшли в систему страхування вкладів, залучали депозити фізичних осіб за ставками вищими за середні.

Оцінити сучасний стан депозитної політики комерційних банків можна при аналізі та розгляді змін облікових ставок в динаміці.

облікової ставки з 2001 по 2020 рр.. представлені на рис. 2.2.

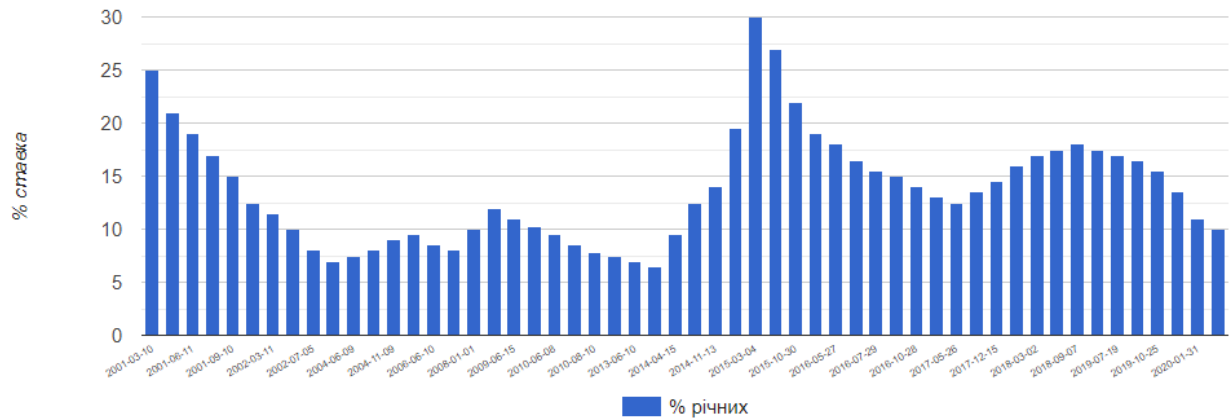

Рис. 2.2 – Зміна облікової ставки з 2001 по 2020 рр.

Як видно з рисунка величина облікової ставки приймала найбільше значення у 2015 році, відповідно в цей період спостерігається і найбільша кількість вкладень як фізичних так і юридичних осіб.

Починаючи з 2015 року облікова ставка має тенденцію до зниження, і як результат відбувся відтік коштів з депозитних рахунків.

Розподіл коштів за галузями економіки за 2015-2018 роки представлений у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Розподіл коштів за галузями економіки

	2015		2016		2017		2018	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Фізичні особи	10 935 359	33	11 554 373	32	12 673 013	35	11 861 930	29
Виробництво	5 579 540	17	6 217 433	17	8 234 541	23	9 176 836	22
Комерція і торгівля	11 458 898	35	12 683 563	35	11 506 435	32	13 302 698	32
Фінансові послуги	2 375 117	7	2 735 670	8	1 500 062	4	1 568 612	4
Транспорт і зв'язки	2 190 013	7	2 486 973	7	681 987	2	1 434 790	4
Послуги культури і освіти	443 990	1	497 395	1	1 157 284	3	1 395 553	3
Інше	317 515	1	165 726	1	642 975	1	2 358 572	6
Всього коштів клієнтів	33 259 982	100	36 341 133	100	36 396 297	100	41 098 991	100

Як видно з таблиці 2.4, галузі економіки не дуже зацікавлені у розміщенні коштів на банківських рахунках. Найбільшу частку становлять у 2015 році фізичні особи – 33%, виробництво – 17% і та комерція і торгівля – 35%. Фінансові послуги, транспорт і зв'язки, послуги культури і освіти мають невелику частку від 1 до 7%

У 2019 році ситуація кардинально незмінилася, наглядно розподіл коштів у 2015 і 2019 році зображено на рис.2.3 та 2.4

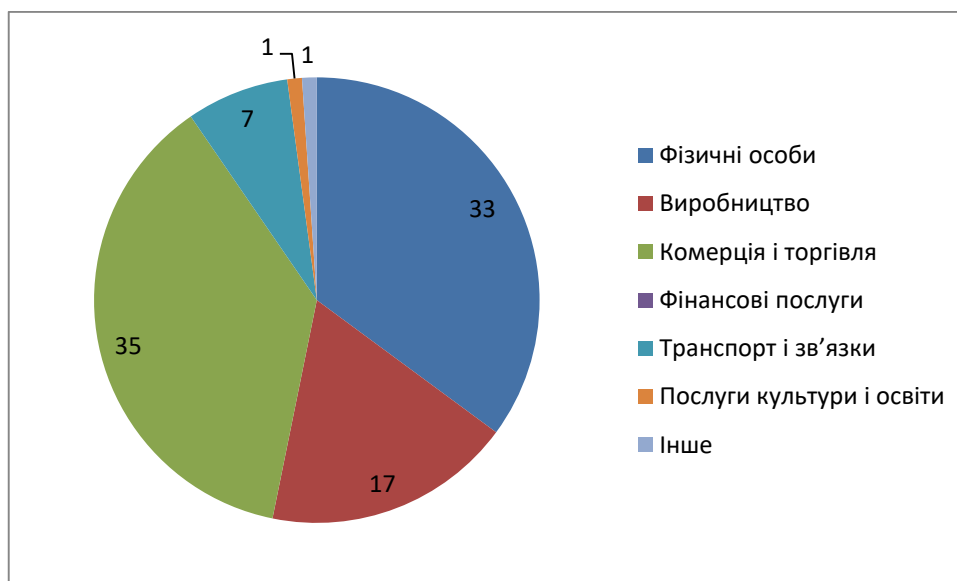

Рис. 2.3 – Розподіл коштів за галузями економіки у 2015 році

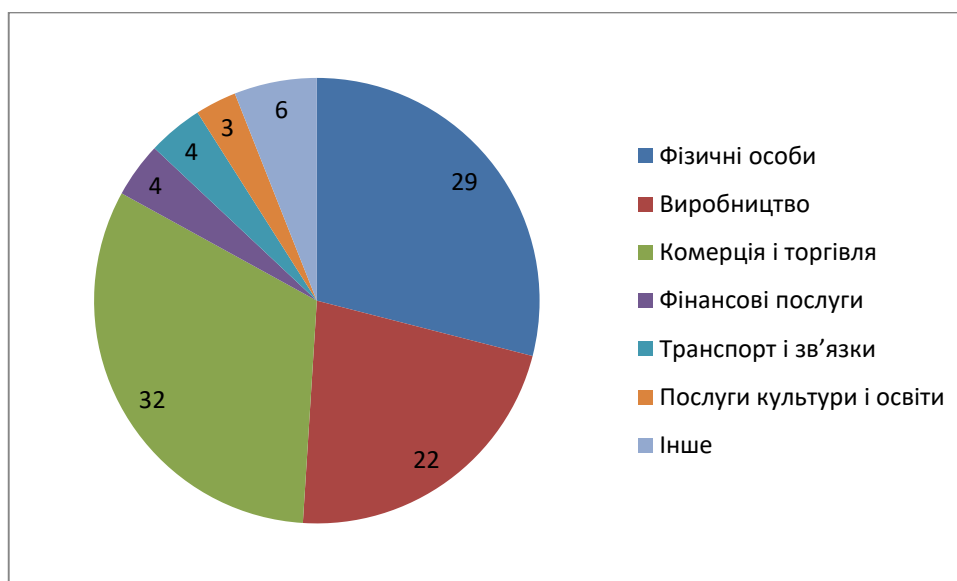

Рис. 2.4 – Розподіл коштів за галузями економіки у 2019 році

У процесі формування депозитної політики слід врахувати проведену банком процентну політику, бо саме депозитний відсоток грає вирішальну роль того самого ефективного інструменту в сфері залучення ресурсів. В умовах ринкової економіки банки можуть самостійно встановлювати конкурентоспроможні процентні ставки, орієнтуючись при цьому на ставку рефінансування НБУ.

Основною частиною операційних витрат банку є виплата відсотків по вкладами. Саме це обумовлює відсутність інтересу банку в високих відсоткових ставках, проте, з іншого боку, він змушений підтримувати такі ставки по депозитах, які були б вигідні клієнтам і привабливі для них. Загострення конкурентної боротьби між комерційними банками за кошти вкладників знаходить витоки в нестабільній економічній ситуації в країні. Її підсумок – поява величезного вибору вкладів, методів обслуговування і процентних ставок.

Популярність банку відіграє не менш важливу роль в роботі комерційного банку для фізичних осіб. Також особливу важливість мають демонстровані банком антикризові заходи, які зможуть захистити і зберегти кошти, вкладені в банк.

Більшій ваги останнім часом в свідомості громадян набувають відносини банку з державою. Для бізнесменів і підприємців, які представляють інтереси підприємств і організацій, на перше місце виходить репутація, інформаційна безпека і конфіденційність.

Зміцнити довіру до національної банківської системи і створити необхідні передумови для припливу заощаджень населення в банк допомагає наявність системи гарантування вкладів.

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ

3.1 Рекомендації по вдосконаленню депозитної політики комерційного банку

Загальновідомо, що найважливішим джерелом банківських ресурсів є вклади населення. Кожен комерційний банк повинен розробляти власну політику у відносинах зі своїми клієнтами, в тому числі з приватними вкладниками. Одним з найважливіших факторів заняття гідного конкурентної позиції на банківському ринку є саме політика банку щодо вкладів фізичних осіб.

На нашу думку, наші громадяни, незважаючи на все, що відбувається з їх фінансовим благополуччям, незважаючи на зниження ставок (зокрема за валютними депозитами), несуть гроші в банки. Комерційні банки залишаються для громадян основним фінансовим інститутом, де вони розміщують грошові кошти.

Залучення коштів від приватних вкладників залишиться найбільш зростаючим сегментом бізнесу комерційних банків. Звичайно, обсяги залучених коштів населення будуть визначатися такими факторами, як реальні доходи громадян та їх ощадна поведінка.

Незважаючи на те, що останні роки лишаються ліцензії в основному дрібні і середні банки. Але відкликання ліцензії не викликає серйозного занепокоєння у вкладників, оскільки практика роботи системи обов'язкового страхування вкладів довела, що система функціонує стабільно.

На обсяги залучення вкладів населення істотно впливає рівень ставки НБУ. Різке зростання ставки провокує автоматичне зростання ставок по кредитах банків, а також стимулює банки менше кредитувати і залучати більше коштів у клієнтів - і погашати борги.

Крім приватних вкладників, банки, звичайно, не повинні забувати і про те, як утримати своїх корпоративних клієнтів та залучити до обслуговування нові підприємства і організації.

Основним змістом нового етапу у розвитку банківської сфери повинно стати підвищення якості банківської діяльності, що включає розширення складу банківських продуктів і послуг та вдосконалення способів їх надання, забезпечення довгострокової ефективності і стійкості бізнесу кредитних організацій, тим самим збільшення ресурсної бази банків.

Все більш активно повинні використовуватися досягнення сучасних інформаційних технологій, що є основою модернізації банківської діяльності. Отримає додатковий імпульс процес консолідації в банківській сфері, що базується на економічних інтересах учасників ринку.

Таблиця 3.1 – Проблеми депозитної політики українських банків на сучасному етапі і шляхи їх вирішення

Проблеми формування кредитної політики банку на сучасному етапі	Шляхи вирішення
Кризові явища в економіці країни, недостатня ємність фінансового ринку	Нарощування власного капіталу кредитними організаціями, створення «буфера міцності» по капіталу не тільки у найбільших банків, але й у середніх банків.
Падіння рівня реальних доходів фізичних осіб, зниження ощадної активності населення	Підвищення якості банківських послуг, скорочення часу обслуговування, підвищення зручності для клієнтів
Зниження коштів на рахунках підприємств і організацій	Утримання «старих» клієнтів різними вигідними пропозиціями і акціями (підвищення відсотків за вкладами до свят, подарунки клієнтам і тощо)
Зростаюча конкуренція серед кредитних організацій	Пропозиція максимально широкого вибору вкладів з різними умовами. Застосування ефективної реклами, презентації банківських послуг на підприємствах та організаціях.

Діяльність комерційних банків, спрямована на залучення вкладників, провадиться з урахуванням штатних, інформаційних і фінансових можливостей кредитної організації, а також у відповідності з клієнтською, в тому числі депозитною політикою. Деколи набагато складніше банку утримати старого

клієнта, ніж залучити нового. Але необхідно поєднувати і те, і інше, не дивлячись на різницю у вартості і трудовитрат на ці процеси. Якщо не залучати нових вкладників, банк може втратити і прибуток, і власний імідж.

Вистояти у складних макроекономічних умовах і витримати конкурентну боротьбу кожному банку може дозволити ретельне опрацювання його депозитної політики. Запропоновані шляхи вирішення проблем, пов'язаних з формуванням ресурсної бази та здійсненням депозитної політики, допоможуть банку підвищити ефективність своєї діяльності.

3.2 Шляхи покращення ресурсної бази банку

Для банку тенденції по зниженню обсягу внесків населення і депозитів підприємств та організацій є найбільш гострою проблемою, що змушує його переглядати свою депозитну політику.

Для залучення коштів у вклади і депозити фізичних і юридичних осіб та поліпшенню ресурсної бази можна використовувати наступні шляхи:

- підвищення привабливості вкладів шляхом збільшення процентних ставок;
- розробку системи стимулів, привабливих для потенційних клієнтів.

Наприклад, знижка при відвідуванні будь-яких магазинів або туристичних фірм, але за умови оплати послуг з коштів, які знаходяться на вкладі не менше одного повного терміну зберігання;

- диверсифікацію лінійки вкладів з урахуванням специфіки регіонів;
- анкетування клієнтів з метою визначення їх мотивації при виборі банку;
- рекламування банківських послуг з метою залучення потенційних клієнтів шляхом довіри до банку, підкреслюючи надійність банку, конкурентні переваги, зручність обслуговування;
- підвищення якості послуг, удосконалення технологій обслуговування для досягнення максимальної зручності для клієнтів;

– створення служби реклами по телефону для швидкості та зручності отримання необхідної інформації.

Етапом вдосконалення може бути розробка рекламної політики. Адже рекламна політика є ефективним інструментом формування клієнтської бази. Для того щоб кожна конкурентна перевага банку, кожен новий продукт, пропонований до продажу, були відомі, зрозумілі і легко порівняти, необхідно створити службу телемаркетингу – реклами банківських вкладів по телефону.

Таблиця 3.2 – Способи залучення вкладників у банки

Спосіб залучення вкладів	Особливості застосування
Використання реклами	Реклама повинна бути яскравою і запам'ятовується, підкреслювати вигідність умов для вкладників. Найбільш привабливою є реклама на телебаченні, радіо, Інтернеті. Дуже ефективними виявляються презентації банківських послуг на підприємствах та організаціях попередньої домовленості з їх керівництвом
Рекламні акції	Використання всіляких акцій для вкладників: підвищення відсотків за вкладами до свят та пам'ятних дат; вручення подарунків постійним клієнтам з символікою банку (ручка, блокнот, кухоль з логотипом банку тощо)
Особливі взаємовідносини з постійними клієнтами	привітання постійних клієнтів зі святами (розсилка привітальних смс, сувеніри до свят з логотипом банку; сертифікати на купівлю товарів від організацій -партнерів та ін.)
Розширення продуктової лінійки	пропозиція максимально широкого спектру вкладів з різними умовами

Отже, проведення запропонованих заходів призведе до збільшення стабільних депозитів у банку, що говорить про підвищення стабільності ресурсної бази банку і, отже, про підвищення ефективності депозитної політики.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити наступні основні висновки.

В сучасних умовах функціонування комерційних банків депозитна політика є ефективно сформованою і грає роль важливої складової успішної банківської діяльності, бо депозитні операції входять в основну групу банківських пасивів, будучи основним джерелом існування активних операцій.

Здійснення депозитних операцій передбачає розробку кожною кредитною організацією власної депозитної політики, під якою слід розуміти комплекс заходів комерційного банку, спрямований на визначення форм, завдань і змісту банківської діяльності по формуванню банківських ресурсів, їх планування і регулювання.

Кінцевою метою розробки і реалізації ефективної депозитної політики будь-якого комерційного банку є збільшення обсягу ресурсної бази при мінімізації витрат банку та підтримці необхідного рівня ліквідності з урахуванням усіх видів ризиків.

Зміцнення депозитної бази дуже важливо для банків. Збільшуючи загальний обсяг вкладів і розширюючи коло вкладників фізичних осіб, можна удосконалити обсяг депозитних операцій і систему стимулювання залучення депозитів. Це може бути досягнуто за рахунок розширення депозитних рахунків фізичних осіб до запитання, що дозволить повністю задовольнити потреби клієнтів, поліпшити сервіс, а також підвищити інтерес до розміщення коштів у банках.

В процесі написання роботи була вивчена діяльність АТ «УкрСиббанк», основна увага приділена дослідженню особливостей депозитної політики комерційного банку, в тому числі умов вкладів для фізичних і юридичних осіб, а також організації обслуговування депозитних рахунків клієнтів.

У процесі формування депозитної політики слід врахувати проведену банком процентну політику, бо саме депозитний відсоток грає вирішальну роль того самого ефективного інструменту в сфері залучення ресурсів.

Популярність банку відіграє не менш важливу роль в роботі комерційного банку для фізичних осіб. Також особливу важливість мають демонстровані банком антикризові заходи, які зможуть захистити і зберегти кошти, вкладені в банк.

Більшої ваги останнім часом в свідомості громадян набувають відносини банку з державою. Для бізнесменів і підприємців, які представляють інтереси підприємств і організацій, на перше місце виходить репутація, інформаційна безпека і конфіденційність.

Зміцнити довіру до національної банківської системи і створити необхідні передумови для припливу заощаджень населення в банк допомагає наявність системи гарантування вкладів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Oravec Peter, 2002. "TAXATION OF INTEREST INCOME IN EUROPEAN UNION COUNTRIES", BIATEC, Volume X, 7/2002 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbs.sk/img/Documents/BIATEC/BIA07_02/19_24.pdf
2. Азаренкова, Г.М. Управління фінансовими ресурсами банку [Текст]: монографія / Г.М. Азаренкова, І.І. Біломістна, В.Г. Сословський. — К.: УБС НБУ, 2012. — 179 с.
3. Андрушків Т. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення // Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. — 2012. — № 17. — С. 3—13.
4. Барилюк І. Збалансована система показників — основа стратегічного управління ресурсним потенціалом банківських установ / І. Барилюк // Формування ринкової економіки в Україні. — 2009. — № 19. — С. 147—153.
5. Бартош О. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. Бартош // Вісник УБС НБУ. — 2008. — № 3. — С. 97—101.
6. Васюренко О.В. Депозиты как основной источник привлечения средств коммерческими банками / О.В. Васюренко // Фінанси України. — 2006. — № 11. — С. 88—92.
7. Дмитриева Е.А. Депозитные операции в системе услуг коммерческого банка: проблемы их эффективности / Е.А. Дмитриева // Банківська справа. — 2005. — № 2. — С. 18—23.
8. Ковшар А.І. Шляхи удосконалення депозитної політики на сучасному етапі // Фінанси України. — 2009. — № 7. — С. 13—18.
9. Кожель Н. Основні тенденції змін у структурі вкладів на українському депозитному ринку як свідчення зміцнення довіри до банків / Н. Кожель // Вісник НБУ. — 2004. — № 11. — С. 43—48/
10. Лавров Р.В. Депозитна політика банку в сучасних умовах // Науковий вісник ЧДІЕУ. — 2010. — № 4 (8). — С. 182—187.

11. Маглаперідзе А. Проблеми та перспективи розвитку депозитного ринку в контексті реалізації депозитної політики комерційними банками // Економіка та держава. — 2008. — № 4. — С. 48—51.
12. Національний Банк України [Електронний ресурс]: офіційний вебсайт — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
13. Олійник Д. Ресурсна база українських комерційних банків як джерело ліквідності // Банківська справа. — 2000. — № 2. — С. 42—44.
14. Офіційний сайт АТ «УкрСиббанк» Режим доступу: <https://my.ukrsibbank.com/ua/personal/>
15. Рисін М.В. Адаптація депозитної політики банків до потреб клієнтів / М.В. Рисін // Вісник університету банківської справи НБУ. — 2009. — № 3 (6). — С. 85—88.
16. Смоляк В.А., Світлична О.І. "Сутність депозитної політики банків" [Електронний ресурс] / Режим доступу" пу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2013/Economics/1_137904.doc.htm
17. Тертична Н.В. Удосконалення механізму формування депозитної політики в банках України / [Н.В. Тертична // Науковий вісник ЛНАУ. — 2009. — № 6. — С. 141—147.
18. Третуб Д.В. Тенденції розвитку сучасного ринку депозитів // Фінанси України. — 2009. — № 10. — С. 139—143.
19. Черкасова С.В. Ринок фінансових послуг [Текст]: навч. посібник / С.В. Черкасова. — Львів: Магнолія 2006, 2011. — 496 с.
20. Ярошенко С.П. Управління залученням ресурсів банку з депозитних джерел [Текст]: монографія / С.П. Ярошенко [та ін.]. — Суми: Університетська книга, 2011. — 105 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК
УКРАЇНИ**

БАНКІВСЬКА ЛІЦЕНЗІЯ

№ 75 від 05 жовтня 2011 р.

ВИДАНА Публічному акціонерному
(повна та скорочена назва банку)
товариству
“УкрСиббанк”
(АТ “УкрСиббанк”)

УНЕСЕНОМУ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ БАНКІВ
28 жовтня 1991 р. ЗА НОМЕРОМ 57,

НА ПРАВО НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ*,
ВИЗНАЧЕНИХ ЧАСТИНОЮ ТРЕТЬОЮ СТАТТІ 47
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
“ПРО БАНКИ І БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ”

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ І. В. Соркін

* Банківські послуги, які є валютними операціями, надаються на підставі генеральної ліцензії Національного банку України на здійснення валютних операцій.

00005

БАНКІВСЬКА ЛІЦЕНЗІЯ № 48/11-К, 2011-11-05